

Koncesionari i investitori u gradnji male hidroelektrane Medna na rijeci Sani mijenjani su više puta od 2006. godine do danas, dozvole nadležnih institucija naknadno su izdavane, a Republika Srpska će gradnjom ove hidroelektrane, umjesto zarade, nakon isteka koncesije, biti u gubitku.

Promjena koncesionara Početkom 2006. godine Vlada Republike Srpske je preduzeću Energetik iz Banja Luke dodijelila koncesiju za izgradnju male hidroelektrane Medna na Sani, snage 3,5 megavata, a Odluku o tome potpisao je tadašnji premijer Pero Bukeylović u posljednjim danima tehničkog mandata. U februaru na čelo Vlade dolazi Milorad Dodik i Vlada donosi odluku kojom firma Energetik gubi koncesiju, a dobija je Energy MBA iz Banja Luke. Promjenom koncesionara mijenja se i snaga hidroelektrane, sa 3,5 na 4,9 megavata. Koncesioni ugovor sa Energy MBA potpisan je u junu 2006. godine a u ime Vlade to je učinio tadašnji ministar industrije Milan Jelić.

Arie livne Većinski vlasnik Energy MBA tada je bio Ari Livne, nekadašnji savjetnik predsjednika Dodika i sadašnji član Senata RS. Livne je mjesec i po dana nakon što je njegova firma dobila koncesiju, pravdajući se da je gradnja elektrane ipak prevelik zalogaj, napustio firmu i prenio svoj osnivački ulog na treća lica.

Svega par mjeseci kasnije Vlada donosi odluku kojom koncesionar postaje firma LSB Elektrane Banja Luka, što je u suprotnosti sa ugovorom u kojem je precizirano da koncesionar može biti promjenjen tek nakon izgradnje objekta. Vlasnik LSB Elektrana bila su tri lica iz Banja Luke, pa slovenačka firma Interenergo, a vlasnik te firme je austrijska energetska grupa Kelag.

Prvi Aneks Ugovora o koncesiji potpisan je 26. februara 2007. godine kojim koncesionar postaju LSB Elektrane Banja Luka, a koncesioni period se produžava sa dvadeset na trideset godina, iako je prvobitnim ugovorom precizirano da se period može produžiti tek nakon isteka originalnog koncesionog perioda. Aneks je u ime Vlade potpisao tadašnji ministar industrije Rajko Ubiparip.

Aneks dva Ugovora o koncesiji potpisan je u junu 2011. Koncesioni period produžen je za još pet godina. Član 46 Ugovora koji definiše prenos prava i obaveze koncesionara promijenjen je i Vlada je retroaktivno ozakonila promjenu koncesionara prije završetka gradnje elektrane. Aneks dva u ime Vlade potpisao je tadašnji ministar industrije Željko Kovačević. Tu nije bio kraj dotjerivanja originalnog ugovora o dodjeli koncesije.

Aneks tri potpisan je u novembru 2014., a ukupna vrijednost investicije sa 25.114.897 KM povećana je na 41.757.000 KM. Produžen je rok dat investitoru za završetak gradnje do decembra 2016, a ponovo je produžen i rok trajanja koncesije. Ovaj put za 15 godina. Aneks je takođe potpisao Željko Kovačević.

Skupština opštine Ribnik još u novembru 2007. donosi Zaključak kojim ne prihvata gradnju minihidroelektrane.

Istovremeno Zavod za zaštitu kulturno istorijskog i prirodnog nasljedja RS navodi desetak stavki zbog kojih nije moguće graditi malu hidroelektranu na Sani.

Protivljenje gradnji male hidroelektrane izrazilo je zvanično 2008. godine i Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove opštine Mrkonjić Grad.

Na javnoj raspravi o studiji uticaja na životnu sredinu svi prisutni su se izjasnili protiv gradnje male hidroelektrane.

Zavod za zaštitu kulturno istorijskog i prirodnog nasljeđa još jednom je u novembru 2008. godine ukazao na šest stavki zbog kojih ne dolazi u obzir gradnja mini hidroelektrane u gornjem toku Sane, da bi nakon pritisaka u martu 2009. godine donio stručno mišljenje kojim ublažava ranije stavove i praktično daje dozvolu za gradnju, uz napomenu da se ispoštuju određene mjere zaštite.

Zavod je odigrao još jednu bitnu ulogu kada je na zahtjev Ministarstva za prostorno uređenje u februaru 2012. podržao inicijativu gradjana da gornji tok Sane bude proglašen područjem prethodne zaštite – da je od najvećeg ekološkog značaja za RS.

“Obavještavamo vas da je Zavod svojim planom aktivnosti za 2012. planirao istraživanje i izradu Elaborata za uspostavljanje zaštite posebnog rezervata prirode, Vrela Sane u obuhvatu zone zaštite koju smo definisali našim dokumentom-valorizaciona osnova kulturno istorijskog i prirodnog naslijedja opštine Mrkonjić Grad. Tim dokumentom takodje je planirano uspostavljanje zaštićenog prirodnog pejzaža-Klisura Sane, čije ćemo istraživanje planirati po završetku Elaborata za zaštitu izvora Sane. Smatramo da inicijativu gradjana treba podržati jer je to preduslov za dobro funkcionisanje zaštite u prirodi”, odgovorio je Zavod Ministarstvu 28. februara 2012.

I pored toga u oktobru 2014. godine Vlada je investitoru izdala dozvolu za rad, a izgradnja je zvanično, uz prisustvo Željka Kovačevića, počela mjesec dana ranije.

Republička komisija za energetiku Nacrt dozvole za izgradnju mini hidroelektrane utvrdila tek u septembru 2015. godine, godinu dana nakon što su na Sani uz prisustvo Kovačevića počeli radovi.

Ministar za prostorno uređenje, gradjevinarstvo i ekologiju Fatima Fatimbegović je urbanističku saglasnost investitoru potpisala 4. jula 2008. Djelimično rješenje za gradnju je Vlada investitoru dala tek 2014., šest godina kasnije. U međuvremenu su promijenjena tri zakona, ali to nikoga nije bilo briga.

he medna 3Važno je napomenuti da su opština Ribnik i ekološki pokret Zelenkovac u dva navrata na banjalučkom Okružnom sudu obarali Studiju uticaja na životnu sredinu. Studija

je i pored toga na kraju ipak usvojena.

Investitor je od ministarstva poljoprivrede dobio saglasnost 2010. da trajno promjeni namjenu šumskog zemljišta i iskrči šumu oko gradilišta. Odluku je potpisao tadašnji ministar Radivoje Bratić. I pored apela lokalnog stanovništva i nevladinih organizacija niko nije reagovao.

Lokalno stanovništvo je republičku inspekciju obavijestilo i o odlaganju kamenja na izvorima Sane kao i o pomoru ribe u gornjem toku rijeke. U inspektoratu su negirali takve tvrdnje.

“U prošloj godini je izvršena redovna inspekcijska kontrola u oblasti nadzora ekološke inspekcije i tom prilikom nisu utvrđene nepravilnosti niti je uočen pomor ribe i nedozvoljeno odlaganje kamena na izvoru. U oblasti nadzora vodne inspekcije u ovoj godini je već izvršena redovna kontrola poštivanja izdate vodne saglasnosti u period izgradnje pomenutog objekta gdje je konstatovano da se subjekt kontrole u potpunosti pridržava obaveza definisanim izdatim vodnim aktom”, odgovorili su iz Republičke uprave za inspekcijske poslove.

Vlada RS izrazito je blagonaklona prema austrijskom investitoru. To je vidljivo i iz slučaja dodjeljivanja izvođenja radova na gradnji 35 kilovotnog voda od male hidro elektrane Medna do Čađavice.

Elektrokrajina je taj posao putem pregovaračkog postupka dodijelila LSB Elektranama, a Odluka o izboru najboljeg ponuđača donesena je u oktobru 2015. Posao je vrijedan, bez PDV-a, 2.859.275 KM.

Elektrokrajina se ugovorom obavezala da će kompletan iznos LSB Elektranama platiti u roku od tri godine u šest jednakih rata. Dalekovod postaje vlasništvo Elektrokrajine tek nakon otplate posljednje rate.

U Elektrokrajini su imali zanimljivo obrazloženje zbog čega su posao vrijedan gotovo tri miliona dodijelili direktnom pogodbom.

“Što se tiče izbora dobavljača informišemo vas da je LSB Elektrane doo Banja Luka investitor u mini hidroelektranu Medna tako da je u njegovom interesu da radove izvede na najkvalitetniji način, kako bi se električna energija koju proizvodi mala hidro elektrana preuzela i prosljedila do srednjenaponske mreže sa što manje gubitaka. S obzirom da srednjenaponsku mrežu i preuzimanje električne energije obezbjeđuje Elektrokrajina, primarno je stvoriti uslove za stabilnost mreže i što manje gubitke na istoj, što je suštinski razlog za dodjeljivanje ugovora ovom dobavljaču”, naveli su.

Na zahtjev Transparency International BiH, Elektrokrajina nije dozvolila uvid u ugovor potpisan sa LSB Elektranama. Dozvolu da ugovor bude dostupan javnosti nije dao investitor, pravdajući se da je već u gradnji hidroelektrane doživio niz opstrukcija.

“Značaj” hidroelektrane Medna za RS

Željko Kovačević je na ozvaničenju gradnje hidroelektrane u septembru 2014. rekao da je kompanija Kelag investirala u RS, “na čemu smo im zahvalni”.

rs-medna-MALA “Ovaj projekat je jako značajan za lokalnu zajednicu i RS i Vlada će učiniti sve da nastavi sa ovakvim investicijama” rekao je on.

Izjava Kovačevića uopšte nije logična i u najblažem slučaju je neistinita. Studija ekonomske opravdanosti gradnje hidroelektrane uradjena u oktobru 2015. poražavajuća je po finansijski interes RS.

Po osnovu investicije od 41.000.757 KM priliv po osnovu PDV-a u budžet opštine Ribnik iznosiće 167.517 KM, a u budžet RS 502.551 KM. Prihodi za jednu godinu od isporuke električne energije iznose 2.785.373 KM. Za 35 godina ukupni prihodi će biti 97.488.055 KM. Obračunat PDV je 16.572.969 KM. Od ovog iznosa metodom raspodjele između države, entiteta i opština, Ribniku pripada 398.308 KM, a Republici Srpskoj 1.194.924 KM.

Od ovog iznosa treba oduzeti PDV po osnovu investicije. Konačni prihod po osnovu PDV-a opštine Ribnik je 230.791 KM, a RS 692.373 KM.

Hidroelektrana spada u kategoriju proizvodnih preduzeća pa se po Zakonu o porezu na dobit, iznos ulaganja u objekte i opremu za proizvodnju odbija od osnovice poreza na dobit. Procijenjena godišnja maksimalna dobit elektrane iznosila bi 976.715 KM. Porez na dobit po stopi od deset odsto iznosi 97.761 KM. Ukupan porez na dobit za 34 godine iznosio bi 3.320.814 KM.

Godišnji priliv u budžet po osnovu koncesionih naknada iznosiće 173.359 KM. Ukupno za period koncesije iznosiće 6.921.635 KM.

Po osnovu raznih taksi budžet Srpske će se za vrijeme trajanja koncesije napuniti sa još 1,1 milion mraka.

Ukupno će za vrijeme trajanja koncesije prihodi opštine Ribnik i Republike Srpske iznositi 12.081.612 KM.

U julu 2014. godine Regulatorna komisija za energetiku RS donosi odluku kojom garantovanu otkupnu cijenu električne energije po kilovatu podiže na 0,1327 feninga za hidroelektrane snage od 1 do 5 megavati, što potvrđuje Vlada RS u septembru iste godine. Garantovanom otkupnom cijenom u prvih petnaest godina RS će investitoru uplatiti 36.625.200 KM odnosno čistih 13.137.600 KM premije kada se referentna cijena prodaje na tržištu oduzme od garantovane cijene.

U prevodu Republika Srpska će gradnjom male hidroelektrane Medna umjesto zarade, nakon isteka koncesionog ugovora, biti u gubitku od 1.056.012 maraka.

Ne računajući ugovor od 2,8 miliona KM koji je Elektrokrajina potpisala sa investitorom u

hidroelektranu Medna.
izvor: energetikars.com